

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2026-59-6>

УДК 336.27:338.24.021.1:355.01(477)

Бровко Л. І., к.е.н., доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

lbrovko@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2577-0741

Лиса О. В., к.е.н., доц.,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

lysaelena@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1870-0481

АДАПТАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті досліджено забезпеченість боргової стійкості держав в умовах війни на прикладі України. Класичні макроекономічні моделі в умовах збройного протистояння стають неефективними у зв'язку зі зростанням військових витрат, руйнуванням інфраструктури та швидким нівелюванням класичних прогнозів. Доведено необхідність динамічного сценарного моделювання та методів політичної економії. Обґрунтовано використання методів, де можна врахувати специфічні ризики. Особлива увага акцентується на ролі багатосторонніх фінансових установ (МВФ, Світового банку) як гарантів ліквідності. В межах дослідження підкреслюється важливість концесійного фінансування, грантів та системної реструктуризації боргу як інструментів запобігання дефолту. Автори підкреслюють важливість повної координації фіскального, монетарного та зовнішнього секторів, паралельно з коригуванням моделей до реалій воєнної економіки у формуванні надійного фіскального бар'єру та фундаменту для поствоєнного відновлення.

Ключові слова: державний борг, боргова стійкість, бюджетний дефіцит, МВФ, фіскальна політика, реструктуризація боргу, макроекономічна стабільність.

JEL code classification: E62, H63, H56

Постановка проблеми. Сучасна архітектура глобальної фінансової стабільності зазнає безпрецедентної трансформації під тиском ескалації збройних конфліктів, що деструктивно впливають на національні економічні системи. В умовах воєнного стану парадигма управління державним боргом та стратегічне бюджетне планування потребують докорінного перегляду, оскільки базові макроекономічні припущення щодо фіскальної стабільності, прогнозованості доходів та безперешкодного доступу до міжнародних ринків капіталу втрачають свою релевантність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічний фундамент дослідження боргової стійкості та управління державними фінансами закладено у фундаментальних працях світових класиків економічної думки: Р. Барро, К. Рейнгарт, К. Рогофф та інших. Важливий внесок у розуміння обмеженості традиційних інструментів у моменти втрати системного контролю зробив Дж. Капуто, чії ідеї підкреслюють необхідність перегляду ролі факторів у крихких фінансових екосистемах. В українському науковому дискурсі проблема боргової безпеки та макроекономічного моделювання в умовах криз отримала ґрунтовне висвітлення у працях таких вчених: І. Г. Лук'яненко, О. В. Даниленко, Т. В. Паєнтко, Т. І. Єфименко та Б. М. Данилишин, Р. І. Грешко та О. В. Козьменко, В. П. Мартинюк та Є. О. Харитонов та інші.

Попри значний масив наукових напрацювань, більшість існуючих моделей розглядають борг як статичну математичну величину в межах стабільних циклів. Недостатньо вивченим залишається питання комплексної трансформації боргової стратегії в умовах екстремальної вразливості, коли держава одночасно стикається з руйнуванням інфраструктури, масовою міграцією та феноменом штучного обмеження ліквідності.

© Бровко Л. І., Лиса О. В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Формулювання цілей статті. Обґрунтування теоретико-методологічних засад та практичних інструментів адаптації механізмів управління державним боргом до умов воєнного стану, що базуються на переході від статичних розрахунків до динамічного сценарного моделювання та активної координації з міжнародними фінансовими інституціями для забезпечення макроекономічної стабільності й поствоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу. Проблема державного боргу та дефіциту бюджету, і особливо їх вплив на макроекономічну стабільність, стосується переважної більшості країн, які зараз переживають збройний конфлікт. Нестійкі рівні державного боргу можуть зробити неможливою ефективну фінансову політику, тим самим дестабілізуючи економіку. Високий рівень боргу означає високу вартість запозичень та зниження довіри інвесторів, що, в свою чергу, збільшує вразливість економічного потенціалу. Дійсно, ми вже бачимо це в Україні, де державний борг швидко зростає, і ми бачимо звіти про те, скільки країна заборгувала, які ризики та як їй потрібно ними керувати [4]; постійні дефіцити бюджету, пов'язані з витратами воєнного часу, та зниження збору доходів безпосередньо ще більше навантажують державні фінанси.

Значним фактором для підтримки фінансової стабільності держави є залучення зовнішнього фінансування та активна співпраця з міжнародними інституціями, зокрема з МВФ. Ресурсна підтримка з боку країн-партнерів та глобальних інституцій фактично є стабілізуючим інструментом за несприятливих економічних умов, що задовго до офіційної реструктуризації боргу. Це дозволяє уникати дефіциту ліквідності, необхідного для фінансування пріоритетних заходів відновлення в умовах високої макроекономічної турбулентності [3].

Окрім відновлення ліквідності шляхом прямого фінансування, МВФ також виступає як інституційний експерт, надаючи технічну допомогу та консультації, що допомагає відновити фінансову базу та відновити довгострокову боргову стійкість держави. Реорганізація, яка здійснюється шляхом переговорів, використовує механізми для продовження термінів погашення, зниження процентних ставок або списання частини боргу. Трансформаційна мета полягає в продовженні пільгових періодів обслуговування боргу та створенні простору для економічного розвитку, що є центральною рисою процесу мирного відновлення.

Роль іноземних фінансових установ також забезпечує елемент прозорості та запроваджує запобіжні заходи для забезпечення впровадження політики. Це є важливим для відновлення довіри інвесторів та встановлення стабільності на зовнішніх фінансових ринках.

Розробка ефективних стратегій постконфліктного відновлення та підтримка довгострокової боргової стійкості є важливими аспектами для повоєнного відновлення економічного розвитку країни. Країни, які вийшли з конфлікту, мають зосередитися на розробці та впровадженні ефективних фінансових правил для підтримки інституційного потенціалу для належного управління державним боргом. Країни мають розвивати потенціал людських ресурсів для підтримки належного економічного управління та стійкості державного боргу [2]. Ключові аспекти включають: підтримку кращої фінансової політики та практики управління боргом, зміцнення інституційного потенціалу щодо економічного управління, надання зовнішньої фінансової допомоги та механізмів полегшення боргового тягаря, підтримку економічної диверсифікації та сталого зростання. Разом країни, що постраждали від конфліктів, можуть закласти основу для довгострокової боргової стійкості та економічної стійкості навіть за несприятливих обставин.

Класичне моделювання боргової стійкості враховує рівень державного боргу до ВВП, розуміння дефіциту бюджету, розуміння здатності держави обслуговувати борг у середньостроковій перспективі. Очевидно, що в країні, яка перебуває в стані збройного конфлікту, звичайні моделі такого типу є нежиттєздатними, оскільки припущення щодо макроекономічної стабільності та доступу до фінансових ринків не виконуються. У цьому випадку державний борг може перетворитися не лише на інструмент фінансування, а й на стан вразливості державної скарбниці, оскільки ринки запозичень стають обмеженими, бюджети, в крайньому випадку, стають структурно дефіцитними, а капітал виходить за межі національної економіки [4].

Модель співвідношення боргу до ВВП є найбазовішим і найстарішим класичним підходом до проблем боргової стійкості країн-боржників, особливо тих країн, які переживають внутрішні проблеми. Принцип полягає в тому, щоб просто взяти загальний державний борг як відсоток від валового внутрішнього продукту і отримати показник, який визначає приблизну міру здатності держави «обслуговувати» боргові зобов'язання. Він має такі переваги, як простота, легкість для розуміння та можливість міжнародного порівняння (політики та аналітики можуть швидко застосувати його, щоб зрозуміти, чи перебуває країна в платоспроможному стані). Водночас, він має недоліки, зокрема, не вимірює структуру виплат, ризик економічного

шоку (можливо, з одночасним різким падінням ВВП), який спотворює взаємозв'язок [10]. Також, зазвичай, коли країни залучені до конфлікту або турбулентності, об'єктивне вимірювання ВВП і порівнюваність його в часі стає проблематичним, тому порівняльна оцінка за цією моделлю може призвести до значних помилок у вимірюванні ризику.

Динамічна модель боргової стійкості починає враховувати процентні ставки, темпи зростання та первинні сальдо, що дозволяє нам прогнозувати не лише борг сьогодні, але й те, як він розвиватиметься з часом [6]. Дослідження того, як змінюється коефіцієнт боргу в результаті змін у макроекономіці або фінансовій політиці, корисне для прогнозування майбутніх ризиків та визначення порогових значень, понад які країни можуть опинитися у скрутному становищі. Наприклад, така динамічна модель може імітувати проблемну державу, яка потребує запозичень за зростаючими ставками, одночасно стикаючись із падінням темпів зростання; це може створити замкнені кола, які підривають платоспроможність. Однак, як і у випадку з усіма економічними моделями, ефективність такого підходу залежить від наявності точних сценаріїв макроекономічних умов.

Сучасний еволюційний процес наукового пізнання веде від «поверхневого» розуміння боргової стійкості як простої математичної проблеми до моделей політичної економії. У турбулентному світі питання боргової стійкості переміщується в площину координації дій суб'єктів в умовах стратегічної невизначеності. Аналіз минулого досвіду країн показує, що використання штучних механізмів обмеження ліквідності формує новий вектор впливу на країни-боржники.

У кризові часи показник боргової стійкості є відправною точкою для аналізу складних процесів політичної організації, враховуючи рівень ризику, пов'язаного з таким аналізом. Як зазначає Дж. Капуто, в умовах втрати контролю над ситуацією старі моделі та звичні правила перестають діяти та потребують глибокого переформулювання та оновлення.

Це особливо актуально в умовах воєнного стану, коли військові витрати та економічна невизначеність миттєво зростають у тисячі разів порівняно з тиском, що періодично посилюється на модель боргової стійкості. Раптове зростання витрат на оборону, гуманітарні потреби та відновлення зруйнованих інфраструктур у поєднанні зі спонтанним падінням доходів бюджету робить класичні фінансові прогнози неактуальними. У рамках дослідження пропонується використовувати сценарний підхід, який має охоплювати широкий спектр станів національної економіки, починаючи з виникнення нових загроз, через етап їх нейтралізації, до повної ліквідації наслідків кризових явищ [7]. Це забезпечить формування адаптивної моделі реагування уряду, за якої можливо мінімізувати негативні наслідки та максимізувати перетворення унікального конфліктного ризику на інструмент стабілізації.

Кількісне моделювання військових витрат у макроекономічних моделях «є ключовим інструментом аналізу, що дозволяє оцінити руйнівний вплив збройних конфліктів на економічну систему країни. Для реалізації такого аналізу використовується комплекс методів, зокрема: побудова моделей на основі формату балансу, регресійний аналіз та моделювання часової траєкторії» [9].

Основними перевагами цих методів є об'єктивна оцінка результатів, можливість перевірки альтернативних показників, а також досить повне врахування прямих та непрямих витрат, зумовлених військовими подіями. Використання таких моделей не лише дозволяє прогнозувати наслідки зміни військових витрат, але й являє собою аналіз, на якому базуються раціональні управлінські рішення щодо макроекономічної політики держави.

У разі військового конфлікту ми маємо зростання економічної невизначеності, а це означає, що нам слід забути про відсутність випадковостей та безліч різних сценаріїв розвитку подій. Стохастичний підхід просто не дозволяє враховувати нетипові «коливання» зовнішніх та внутрішніх компонентів, які «запускають» певні макроекономічні показники, тоді як сценарний метод допомагає нам моделювати різні події, тобто продовження (розширення) конфлікту [7]. Цей метод гарантує тісну релевантність моделей, що дозволяє враховувати непередбачувані зміни зовнішнього середовища та коригувати прогнозні показники без затримки залежно від отримання нових даних. Головна перевага цього методу полягає у превентивному виявленні потенційних ризиків та структурних слабкостей економічної системи.

Завдяки прийняттю цих принципів, аналітичний апарат отримує здатність миттєво реагувати на динамічні виклики, що таким чином забезпечує основу для прийняття незмінно мотивованих управлінських рішень на основі різних ймовірних макроекономічних результатів.

Щоб адаптувати традиційну макроекономічну модель до умов воєнної економіки, необхідно її радикально адаптувати. Модель має бути чутливою до високої динаміки змін, враховувати нові об'єктивні реалії та відображати зміну характеру інституційного середовища, що виникає

внаслідок війни [1]. Це може означати, наприклад, оновлення параметра в такій моделі на основі зміни ліній ризику, більш ефективні інструменти політики, що відображають зміну ліній ризику, нові структури бізнесу та реагування держави на кризи. Моделі можна доповнити блоками, що детально відображають зміни у фіскальній політиці у воєнний час, заміщення в адаптації підприємств до умов постачання, порушених війною, ступінь державної підтримки ключових галузей промисловості. Ці спеціальні елементи включені в типову економічну модель, на основі якої формуються прогнози й пояснюється, як вони спрямовують економічний прогноз і демонструють підвищену стійкість економіки до кризових явищ, пов'язаних з війною.

Оцінка ризику дефолту та реструктуризація боргу в умовах збройного конфлікту надзвичайно важлива, перш за все, для безпеки країни в цілому. Індикаторами підвищеного ризику дефолту є нездатність уряду здійснювати боргові платежі/погашення, вищі витрати на обслуговування боргу через збільшення премій за ризик, та зниження доступності позик та фінансування із зовнішніх джерел [3]. У цьому випадку реструктуризацію боргу можна вважати найбільш доцільним варіантом для подальшого зниження боргового навантаження та стабілізації макроекономічної ситуації.

Макроекономічна нестабільність та зменшення державних доходів є ризиком дефолту та необхідністю реструктуризації боргу під час збройних конфліктів. За цих умов спад виробництва, зниження інвестиційної активності та зменшення податкових надходжень також перешкоджають наповненню державного бюджету. Збільшення дефіциту створює тиск на наш державний борг і загрожує здатності нашої країни виконувати свої боргові зобов'язання. Основними наслідками макроекономічної дестабілізації є збільшення співвідношення державного боргу до ВВП; зниження кредитного рейтингу країни; неможливість безпосередньо залучати надходження з-за кордону для отримання ресурсів; та дорожче обслуговування боргу. Все це призводить до збільшення ризику дефолту та перегляду умов боргу з кредиторами [5].

Зовнішні кредитори та міжнародні фінансові організації впливають на здатність держави підтримувати свою фінансову стабільність у воєнний час. Значна частка державного та гарантованого боргу припадає на пільгові кредити іноземних організацій, які під час кризових ситуацій можуть протягом певного періоду часу надавати фінансову допомогу. Однак, залежність від зовнішнього фінансування створює ризик додаткових загроз державному суверенітету країни в процесі прийняття фінансових рішень. Крім того, необхідно збалансувати інтереси кредиторів та боржника, забезпечити прозорість процесу реструктуризації боргу та максимальну доступність таких процесів, щоб уникнути фінансових потрясінь протягом усього процесу реструктуризації [3].

Політичні ризики та прямі наслідки військових операцій підривають платоспроможність та підвищують ймовірність настання дефолту. У ситуації військового конфлікту бюджетні ресурси перенаправляються на оборону, знижується також здатність розраховуватися з кредиторами. Політична нестабільність підживлює недовіру інвесторів до держави та її платоспроможності. Зокрема, серед ключових політичних ризиків можна виділити непередбачуваність подальшого розвитку подій, загроза зміни влади та вектору економічної політики, загроза втрати частини території та промислових підприємств, удар, завданий новими санкціями чи обмеженнями з боку іноземних держав. Діапазон цих ризиків впливає на можливість держави своєчасно та в повному обсязі обслуговувати свій борг. Аналіз та нейтралізація цих загроз повинні проводитися не ізольовано, а системно, що є головною умовою уникнення ситуацій дефолту [11].

Для збереження макроекономічної стабільності під час збройного конфлікту та відновлення критично важливо моніторити коефіцієнти заборгованості відповідно до принципів МВФ та Світового банку (зокрема, Рамкової програми боргової стійкості). Такий аналіз для відповідних країн, що переживають кризу, має дозволити оцінити крихкість економіки та її відносно високу волатильність з точки зору ВВП та експортних доходів.

Дотримання принципу збалансованих бюджетів є важливим запобіжником серйозного збільшення бюджетного дефіциту. Поступове вдосконалення податкового адміністрування, посилення управління витратами та посилення контролю за фіскальними правилами не лише захистять систему всередині країни, але й відновлять довіру іноземних інвесторів та відкриють шлях до іноземних ринків капіталу [8].

Своєчасна взаємодія зі світовими фінансовими інституціями дає державам можливість розпочати обговорення питань полегшення боргового навантаження на рівні, що відповідає потребам національного економічного відновлення. Ефективна політика участі в переговорах щодо пільгового фінансування та грантів замість дорогого комерційного боргу дозволяє обмежити обсяг майбутніх зобов'язань до оптимальних рівнів [3].

Трансформація аналітичних засобів полягає у відмові від старих шаблонів на користь моделей, здатних враховувати масштабне руйнування інфраструктури, вимушену міграцію населення та зміни в структурі економіки. Сценарне моделювання забезпечує варіативність шляхів економічного відродження, наділяючи державу можливістю маневру в умовах динамічних криз [6].

З огляду на вищезазначене, обговорення моделей боргової стійкості в умовах збройного конфлікту, політика управління бюджетним дефіцитом має вирішальне значення, разом із зовнішнім фінансуванням і активною участю міжнародних інституцій, серед яких, зокрема, МВФ має ключове значення для процесів, за допомогою яких фінансові можливості держави можуть бути реструктуровані.

Висновки. Дослідження показує, що класичні статичні моделі боргової стійкості є недоречними в умовах воєнного стану, оскільки вони нехтують екзогенними шоками та інституційними змінами. Ключовим інструментом для мінімізації фінансових ризиків є перехід до динамічного сценарного моделювання, яке дозволяє враховувати руйнування інфраструктури та міграційні процеси в прогностичних показниках.

Доведено, що стратегічна взаємодія з міжнародними фінансовими установами виступає альтернативою для підтримки ліквідності та відновлення фінансової бази. Координація фінансової та монетарної політики, що спирається на пільгове фінансування та системну реструктуризацію, дозволяє перетворити конкретні ризики конфлікту на основу для післявоєнної відбудови. Управління боргом у такий період вимагає не лише математичної проникливості, а й дуже високої інституційної адаптивності уряду до умов стратегічної невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Бондарук Т. Г., Богріновцева Л. М., Бондарук О. С. Методологічні підходи до оптимізації боргової політики України в контексті фінансової безпеки. *Статистика України*. 2025. № 1 (108). С. 13–22.
2. Давиденко Н. М., Лісовська А. С. Зарубіжний досвід управління державним боргом та можливості його адаптації в Україні. *Український економічний часопис*. 2023. Вип. 3. С. 28–34.
3. Даниленко О. В. Ризики дефолту та механізми реструктуризації державного боргу в умовах воєнної економіки. *Економіка та держава*. 2023. № 4. С. 12–18.
4. Держборг України злетів – експерти констатують дефолт. *Економічна правда*. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/21/711456/>
5. Зовнішній борг України на кінець IV кварталу 2025 року: стат. зб. Національний банк України. Київ : НБУ, 2026. 115 с.
6. Лук'яненко І. Г. Фінансова політика та державний борг: моделювання сценаріїв макроекономічної стабільності. Київ : НаУКМА, 2023. 210 с.
7. Лук'яненко І. Г., Даниленко О. В. Стійкість державного боргу та макроекономічна стабільність в умовах збройного конфлікту. *Журнал прикладних наукових досліджень*. 2024. № 1. С. 13–24.
8. Мартинюк В. П. Фінансова безпека держави в умовах глобальних викликів : навч. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 312 с.
9. Паєнтко Т. В. Фінансове забезпечення оборонних потреб держави в умовах тривалого військового конфлікту. *Економіка, фінанси, право*. 2024. № 1. С. 34–41.
10. Романовська Ю. А., Смоляр Л. В. Аналіз державного боргу України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106>
11. Харитонов Є. О. Внутрішній державний борг як інструмент фінансової стабілізації. *Світ фінансів*. 2023. № 2(75). С. 88–97.

References:

1. Bondaruk, T. H., Bohrinovtseva, L. M., & Bondaruk, O. S. (2025). Metodolohichni pidkhody do optymizatsii borhovoï polityky Ukrainy v konteksti finansovoï bezpeky [Methodological approaches to the optimization of Ukraine's debt policy in the context of financial security]. *Statystyka Ukrainy*, no. 1(108), pp. 13–22.
2. Davydenko, N. M., & Lisovska, A. S. (2023). Zarubizhnyi dosvid upravlinnia derzhavnym borhom ta mozhlyvosti yoho adaptatsii v Ukraini [Foreign experience in public debt management and possibilities of its adaptation in Ukraine]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, no. 3, pp. 28–34.
3. Danylenko, O. V. (2023). Ryzky defoltu ta mekhanizmy restrukturyzatsii derzhavnogo borhu v umovakh voiennoi ekonomiky [Default risks and public debt restructuring mechanisms in a war economy]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 4, pp. 12–18.
4. Ekonomichna Pravda. (2024, 21 bereznia). *Derzhborh Ukrainy zletiv – eksperty konstatuiut defolt* [Ukraine's public debt has skyrocketed – experts state a default]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/21/711456/>

5. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2026). *Zovnishnii borh Ukrainy na kints IV kvartalu 2025 roku: stat. zb.* [Ukraine's external debt at the end of the 4th quarter of 2025: statistical collection]. Kyiv: NBU.
6. Lukianenko, I. H. (2023). *Fiskalna polityka ta derzhavnyi borh: modeliuvannia stsenariiv makroekonomichnoi stabilnosti* [Fiscal policy and public debt: modeling macroeconomic stability scenarios]. Kyiv: NaUKMA.
7. Lukianenko, I. H., & Danylenko, O. V. (2024). Stiikist derzhavnoho borhu ta makroekonomichna stabilnist v umovakh zbroinoho konfliktu [Public debt sustainability and macroeconomic stability in the conditions of armed conflict]. *Zhurnal prykladnykh naukovykh doslidzhen*, no. 1, pp. 13–24.
8. Martyniuk, V. P. (2024). *Finanova bezpeka derzhavy v umovakh hlobalnykh vyklykiv: navch. posib.* [Financial security of the state in the conditions of global challenges: textbook]. Ternopil: ZUNU.
9. Paientko, T. V. (2024). Finansove zabezpechennia oboronnykh potreb derzhavy v umovakh tryvalooho viiskovoho konfliktu [Financial provision for the state's defense needs in the conditions of a protracted military conflict]. *Ekonomika, finansy, pravo*, no. 1, pp. 4–41.
10. Romanovska, Yu. A., & Smoliar, L. V. (2024). Analiz derzhavnoho borhu Ukrainy v umovakh viiny [Analysis of Ukraine's public debt in wartime conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-106>
11. Kharytonov, Ye. O. (2023). Vnutrishnii derzhavnyi borh yak instrument finansovoi stabilizatsii [Internal public debt as an instrument of financial stabilization]. *Svit finansiv*, no. 2(75), pp. 88–97.

Brovko L. I., PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University
lbrovko@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2577-0741

Lysa O. V., PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University
lysaelena@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1870-0481

ADAPTING PUBLIC DEBT MANAGEMENT MECHANISMS TO MARTIAL LAW

Abstract. The article considers issues of great importance for the management of public finances in the conditions of a full-scale armed conflict. The author argues that if the conditions of public debt and unbalanced budget in the country are most favorable for the accumulation of debt, they become the main destabilizing factor of the economy, significantly limiting the fiscal capabilities of the state. It is proven that classical modeling (in particular, the static ratio of debt to GDP) is insufficient for predicting risks in "fragile" economic systems. True predictability lies in the scenario approach and dynamic modeling of time trajectories. These methods allow us to take into account unpredictable elements in the calculations, namely: destruction of infrastructure, forced migration of people and unexpected changes in the dynamics of the composition of military spending. Special attention is paid to the concepts of political economy, tools for analyzing financial coercion (the TULAD phenomenon). The role of international financial institutions (IMF, World Bank) as central actors in the "liquidity management" of the state is explored. The author argues that the protection of external resources and technical assistance is a form of preventive protection that allows stabilizing the fiscal base even before the step to formal debt restructuring. Restructuring mechanisms – extending repayment terms and reducing interest rates – become tactical elements of "peaceful recovery" that provide space for growth. To ensure long-term debt sustainability, it is necessary to move from outdated templates to adaptive models sensitive to extreme dynamics of change. A successful factor is the systemic coordination of the fiscal, monetary and external spheres. A proactive policy of preferential loans and grants, as well as control of expenditures through the introduction of strict fiscal rules are fundamental conditions for restoring investor confidence and the post-war revival of the Ukrainian economy.

Keywords: public debt, debt sustainability, budget deficit, IMF, fiscal policy, debt restructuring, macroeconomic stability.

Дата надходження статті: 25.03.2026
Дата прийняття статті: 15.04.2026
Дата публікації статті: 24.06.2026